POTENŢIALUL ORNAMENTAL ŞI UTILITAR AL GRĂDINILOR MĂNĂSTIREŞTI

Natalia CIUBUC
CZU: [712.26:271]:712.7 ***ciubucusm@gmail.com***

Din cele mai vechi timpuri, mănăstirile au fost nu doar lăcaşe de cult, dar şi importante centre culturale, un refugiu spiritual. Iniţial, grădinile mănăstireşti aveau doar rol utilitar, dar treptat, acestea au căpătat o conotaţie simbolistică, plină de spiritualitate şi conţinut estetic [1]. Ele reprezintă un model al raiului pe pământ, care înglobează numeroase funcţii: loc pentru meditaţii, grădină alimentară, loc de întreţinere a animalelor domestice ş.a. Grădinile create între pereţii mănăstireşti erau model al raiului pe pământ, iar cele situate în preajmă erau asociate cu ideea de crânguri sacre. Grădina mănăstirească întruchipează atributele vieţii cereşti, un rol important revenindu-i „pomului vieţii”, în acest sens fiind plantaţi meri, gutui, iar în spaţiul românesc – stejari. În grădinile din interiorul mănăstirilor, erau cultivaţi pomi şi arbuşti fructiferi, legume, plante medicinale şi flori parfumate. O altă trăsătură caracteristică a „Grădinilor Edenului” este împrejmuirea, care vine să separe grădinile paradisului de lumea păcătoasă de afară, gardul fiind asociat cu mântuirea, protecţia împotriva păcatelor lumeşti.

În condiţiile socioeconomice ale societăţii moderne, o importanţă deosebită o are potenţialul recreativ al mănăstirilor ortodoxe, care include un sistem stabilit de valori peisajere, arhitecturale, valori istorice şi culturale, fiind locuri de odihnă spirituală specială.

La solicitarea Asociaţiei Arboretum, a comunităţii monahale şi a Consiliului raional Taraclia, a fost elaborat un proiect original de amenajare peisajeră a teritoriului Mănăstirii de maici „Acoperemântul maicii Domnului” din Taraclia, care la moment se află în stare de construcţie. Mănăstirii i-au fost repartizate 5 ha de terenuri, pe care va fi amplasat complexul monastic, care va include şi o frumoasă grădină. Ideea principală a proiectului este crearea unui colţ de rai pe pământ.

Asemenea Edenului, grădina va fi ascunsă în spatele unui gard viu, înalt, spinos şi numai credinţa, evlavia şi ascultarea vor permite intrarea în această grădină. Gardul viu nu are doar rol simbolistic, dar şi o importanţă practică, protejând viitoarea grădină de vânturile sudice, calde şi uscate. Gardul viu va crea o microclimă favorabilă pentru instalarea ulterioară a speciilor de plante sensibile. El va fi creat din sophoră (*Sophora japonica* L.), gleditţă (*Gleditsia triacanthos* L.) şi porumbar *(Prunus spinosa* L.*)*. În afară de speciile de bază, care vor fi plantate în aliniament, vor fi incluse plante melifere, medicinale şi nucifere: alunul, cornul, salcâmul, păducelul, tamarixul, gutuiul japonez etc.

Zona de intrare are rolul de a crea enoriaşilor o stare de evlavie şi de reunire cu Dumnezeu. Această zonă include un hotel şi trapeza, o mică capelă, în faţa căreia vor

fi amenajate frumoase partere cu trandafiri, care includ, de asemenea, o zonă de relaxare cu o fântână şi bănci unde enoriaşii se pot odihni de pe drum şi se pot pregăti pentru rugăciune.

În spatele soborului, adiacent bisericii de iarnă, se va afla Grădina Fecioarei, în centrul căreia va fi amplasată statuia Maicii Domnului, decorată cu flori şi sfeşnice. Grădina Fecioarei este reprezentată de un parter cu trandafiri şi crini – care sunt consideraţi în mod tradiţional ca fiind florile Fecioarei, iar culoarea albă simbolizează lipsa de păcat. Parterul va mai include bujori, hortensii, margarete, lalele, narcise, floxi şi crizanteme, toate de culoare albă.

De la grădina Maicii Domnului pornesc trei alei, trei raze, care simbolizează Sfânta Treime. Ele vor structura şi vor zona funcţional grădina. Originea spaţială a razelor se află în altar.

În grădinile Raiului neapărat cântă păsările paradisului. Pentru ele va fi construit un volier decorativ, care va găzdui fazani, păuni, găini decorative, raţe şi porumbei. O potecă întortocheată din dale de piatră va conduce enoriaşii spre volier, printr-o plantaţie de alun turcesc (*Corylus colurna* L.).

Stupina este una dintre zonele funcţionale importante ale grădinii mănăstirii, care ar trebui să devină o sursă importantă de suplinire a bugetului mănăstirii. Lângă stupină va fi amenajată o grădină expoziţională, cu paturi decorate sub formă de faguri, care prezintă o colecţie de plante melifere decorative: facelia, oregano, levănţică, astilbe, cimbru, rudbeckia, monarda, hrişcă, in, limba mielului, lupin, melisă, salvie etc. Colecţia include plante care înfloresc din primăvară până toamna, oferind un bufet sezonier pentru albine. Selecţia plantelor nu va oferi doar un meniu variat, dar va garanta, de asemenea, sănătatea bună a albinelor. În zona stupinei vor fi plantaţi arbori şi arbuşti meliferi: evodia sau copacul de miere (*Tetradium danielii* (A.Juss.) Benth), arborele fluturilor (*Buddleja americana* L.), socul (*Sambucus nigra* L.), păducelul (*Crataegus monogyna* Jacq.), mălinul (*Prunus padus* L.).

Funcţia principală a iazului decorativ este de a crea un microclimat special, de a creşte nivelul de umiditate din zona înconjurătoare. Pe malul iazului, vor creşte plante iubitoare de umiditate: sălcii pletoase *(Salix babylonica* L.), caragana *(Caragana arborescens „pendula")*, salcie căprească (*Salix caprea „pendula"*) sau purpurie (*Salix purpurea „pendula"*), precum şi irişi, astilbe, crini, rogoz decorativ, miscanthus etc., iar oglinda apei va fi decorată de diverse soiuri de nuferi.

Grădina cu fructe este menită nu numai să diversifice meniul slujitorilor mănăstirii, ci şi să devină o bază experimentală pentru aclimatizarea culturilor de pomi fructiferi. Copacii vor fi plantaţi în rânduri, iar solul va fi înierbat cu o peluză tolerantă la umbră, cu amestec de trifoi. Pe gazon vor fi plantate plante vernale cu bulbi: narcise, lalele, şofrănei, ghiocei, făcând zona şi mai decorativă. În afară de meri, peri, prune, cireşe şi piersici, în zona grădinii ornamentale vor fi plantate şi plante exotice ca şi călinul (*Viburnum opulus* L.), arborele de stafide (*Amelanchier lamarckii* F.G. Schroed.), zizifusul (*Ziziphus jujuba* Mill.), smochine (*Ficus carica* L.) şi chiar rodii *(Punica granatum* L.*)*.

Grădina plantelor medicinale este realizată în cele mai bune tradiţii ale grădinilor clasice franceze. Paturile dreptunghiulare, cu lăţimea de 120 cm, asigură o întreţinere mai uşoară, nu numai datorită accesului uşor, ci şi datorită lipsei bătătoririi. Solul dintre paturi, pentru o întreţinere uşoară şi curăţenie, va fi acoperit cu pietriş fin. Din plantele colectate vor fi create amestecuri şi ceaiuri, care vor fi vândute în magazinul local şi pe baza căreia poate fi dezvoltat propriul brand. La baza colecţiei sunt menta, melisa, cimbrul, diverse specii şi soiuri de salvie, monarda, gălbenelele, echinacea, cicoarea, precum şi arbuşti – coacăzul, zmeurul, agrişe, mure.

În general, sortimentul de plante recomandate pentru amenajarea teritoriului mănăstirii este format din plante decorative sau utilitare cu calităţi ornamentale, care asigură o plusvaloare, dând preferinţă plantelor melifere. Compoziţiile decorative includ mojdreanul (*Fraxinus ornus* L.), castanul comestibil (*Castanea sativa* Mill.), arinul (*Alnus glutinosa* (L.) Gaertn.), evodia (*Tetradium danielii* (A.Juss.) Benth.), cireşul (*Prunus avium* L.), salcâmul roz (*Robinia Hispida* L.), precum şi arbuşti meliferi: mahonia (*Mahonia aquifolium* (Pursh) Nutt.), copacul flururilor (*Buddleja americana* L.), diverse specii de spirea (*Spiraea* L.), bârcoacea (*Cotoneaster atropurpureus ”variegatus”*), salcâmul galben (*Laburnum alpinum* (Mill.) J.Presl) etc.

În concluzie se poate afirma, în baza proiectului prezentat, că grădinile mănăstireşti sunt un exemplu al modului de îmbinare armonioasă a funcţiilor utilitare ale unei grădini productive, cu elemente de o înaltă valoare ornamentală, arbori şi arbuşti, unii de specii rare, care frumos se îmbină cu ahitectura sfântului lăcaş.

Referinţe:

1. CIUBUC, N., ONICA, N. Rolul grădinilor mănăstireşti în arhitectura peisajeră. În: *Studia Universitates Moldaviae. Seria „Ştiinţe reale şi ale naturii”*, nr. 1 (111). Categoria B. ISSN 1814-3237.